

יִסְטוּ מִדְרָכָם הַחוּצָה, שֶׁהָרִי בְּכָל יוֹם יוֹם הַדִּין תְּלוּי בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא וְעוֹמֵד עַל הַדִּין. וְכֵן צָרִיךְ אָדָם לִהְיוֹת מִחֻטְאֵינוּ, שְׂלֵא יָדַע אֶת הַזְמַן שֶׁהַדִּין שׁוֹרָה עָלָיו. יוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ - הַדִּין שׁוֹרָה עָלָיו. יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ הַחוּצָה - הַדִּין שׁוֹרָה עָלָיו, וְלֹא יָדַע אִם יֵשׁוּב לְבֵיתוֹ וְאִם לֹא. יוֹצֵא לְדָרוֹךְ - עַל אַחַת כְּפָה וְכַמָּה, שֶׁהָרִי הַדִּין יוֹצֵא כְּנֶגְדּוֹ. זֶהוּ שְׂכָתוּב (שם פה) צָדֵק לִפְנֵי יְהוָה. מִשּׁוּם כִּף צָרִיךְ לְהִקָּדֵם וּלְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ כְּדֵי שְׂיִנְצַל מִן הַדִּין בְּשַׁעַר שֶׁהוּא שׁוֹרָה בְּעוֹלָם, שֶׁהָרִי בְּכָל יוֹם יוֹם שׁוֹרָה הַדִּין בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׂכָתוּב וְאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם.

עֲתָה יֵשׁ לֹמֵר, הָרִי שְׂנִינּוּ, וְהַתְּעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים, אֵל בְּכָל מְקוֹם חֶסֶד הוּא, כְּמוֹ שְׂנֵאמַר (דברים י) הָאֵל הַגָּדוֹל, וְזֶה אֹרֶךְ שֶׁל חֻכְמָה עֲלִיּוֹנָה, וְאַתָּה אֲמַרְתָּ וְאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם. עֲזוּב הַפְּסוּק כֹּל אֵלּוּ הַשְּׂמוּת וְאַחַז בְּזָה. אִם כֵּן, לֹא עוֹמְדִים הַדְּבָרִים. וְעוֹד, שְׂכָתוּב (ישעיה ט) אֵל גְּבוּר, אוֹ שְׂנַעְמִיד אוֹתוֹ בְּדִין, אוֹ שְׂנַעְמִיד אוֹתוֹ בְּרַחֲמִים.

אֲרֵא כִּף שְׂמַעְנוּ, הַרְשָׁעִים מְהַפְּכִים רַחֲמִים לְדִין. שְׂאִין לָךְ בְּכָל אֵלּוּ כְּתוּרִים עֲלִיוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלֹּא כְּלוּלִים רַחֲמִים בְּדִין, וְדִין בְּרַחֲמִים. וְרַשָּׁעִים מְהַפְּכִים רַחֲמִים לְדִין. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, טוֹב בְּזָה שְׂכָתוּב אֵל גְּבוּר, אֵל אֵל זַעַם בְּכָל יוֹם מִהוּ? שֶׁהָרִי בְּכָל יוֹם וְיוֹם עוֹמֵד בְּדִין, בֵּין שְׂבִנֵי הָעוֹלָם וְכַפָּאִים, בֵּין שֶׁלֹּא וְכַפָּאִים. לֹא הָיָה בְּיָדוֹ. בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ לוֹ לְרַבִּי שְׂמַעוֹן. אָמַר לָהֶם, וְדַאי אֵל זַעַם בְּכָל יוֹם, וְהָרִי בְּאֵרוֹהַ הַחֲבָרִים,

דְּמֵאֲרִיהוֹן, וְלֹא יִסְטוּ מֵאֲרַחֲיֵיהוּ לְבַר. דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דִּינָא תְּלִי בְּעֵלְמָא, בְּגִין דְּעֵלְמָא עַל דִּינָא אֲתַבְּרִי וְקִיִּמָּא.

וְעַרְ דָּא, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאַסְתְּמָרָא מְחוּבּוּי, דְּלֹא יָדַע זְמָנָא דְּדִינָא שְׂרִיא עֲלוּי. יְתִיב בְּבֵיתֵיהּ, דִּינָא שְׂרִיא עֲלוּי. נִפְקַ מִבֵּיתֵיהּ לְבַר, דִּינָא שְׂרִיא עֲלוּי. וְלֹא יָדַע אִי יְתוּב לְבֵיתֵיהּ אִי לָאוּ. נִפְיָק לְאַרְחָא, עַל אַחַת כְּפָה וְכַמָּה, דְּהָא כְּדִין דִּינָא נִפְקָא קַמֵּיהּ, הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים פה) צָדֵק לִפְנֵי יְהוָה. בְּגִין כִּף, בְּעֵי לְאַקְדָּמָא וּלְמַבְעֵי רַחֲמֵי קַמֵּי מִלְּפָא, בְּגִין דִּישְׂתַּזִּיב מִן דִּינָא, בְּשַׁעַתָּא דְּשְׂרִיא בְּעֵלְמָא. דְּהָא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא שְׂרִיא דִּינָא בְּעֵלְמָא, הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים ט) וְאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם.

הַשְּׂתָא אִית לְמִימַר, הָא תְּנִינָן, וְאַתְעָרוּ חֲבָרִיא, אֵל בְּכָל אֲתַר חֶסֶד הוּא, כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר (דברים י) הָאֵל הַגָּדוֹל, וְדָא נְהִירוּ דְּחֻכְמָה עֲלָאָה, וְאַתָּ אֲמַרְתָּ וְאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם, שְׂבִיָּק קָרָא כָּל אֲלִין שְׂמָהֶן, וְאַחִיד בְּהָאִי, אִי הָכִי לֹא קִיִּימִין מִלֵּי. וְעוֹד, דְּכְתִיב, (ישעיה ט) אֵל גְּבוּר, אוֹ נֹקִים לִיָּה דִּינָא, אוֹ נֹקִים לִיָּה רַחֲמֵי.

אֲרֵא הָכִי שְׂמַעְנָא, חֲתִיבֵיָא מְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא. דְּלִית לָךְ בְּכָל אֵינּוֹן כְּתָרִין עֲלָאִין דְּמִלְּפָא קַדִּישָׁא, דְּלֹא פְּלִילָן רַחֲמֵי בְּדִינָא, וְדִינָא בְּרַחֲמֵי. וְחֲתִיבֵיָא, מְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא.

אָמַר לִיָּה רַבִּי יְהוּדָה, שְׂפִיר בְּהוּא דְּכְתִיב אֵל גְּבוּר, אֵל אֵל זַעַם בְּכָל יוֹם מִהוּ, דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא קִיִּימָא בְּדִינָא, בֵּין דְּבִנֵּי עֲלָמָא וְכַפָּאִין, בֵּין דְּלֹא וְכַפָּאִין. לֹא הָוָה בִּידֵיהּ, אֲתוּ שְׂאִילוּ לִיָּה לְרַבִּי שְׂמַעוֹן. אָמַר לוֹן, וְדַאי אֵל זַעַם בְּכָל יוֹם, וְהָא אוֹקְמוּהָ חֲבָרִיא,

לְזַמְנִין הוּא דִּינָא, לְזַמְנִין